
Att skapa en dynamisk lärandespiral

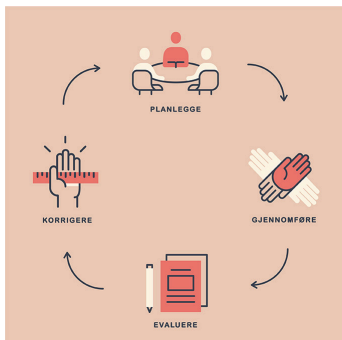
LEGLIVET

FREDRIK BÅÅTHE

fredrik.baathe@legeforeningen.no

Fredrik Bååthe er gjesteforsker ved LEFO – Legeforskningsinstituttet.

Aktivt involverende av medarbeidere skapar en dynamisk lærandespiral. Dette visar artikeln «Insights gained from a systematic reanalysis of a successful model-facilitated change process in health care».

Illustrasjon: iStock/enotmaks,
bearbeidet av Tidsskriftet.

Artikeln betonar hur tidspress, minimalt med utrymme för att göra fel och vårdens inneboende komplexitet gör det svårt att implementera nya riktlinjer och procedurer i hälso och sjukvården, oavsett hur önskvärt det är. Det lyfts också fram att medarbetarnas aktiva medverkan är grundläggande för en välfungerande utveckling [\(1\)](#).

Artikeln presenterar en analys av ett lyckat förändringsprojekt som kombinerar systemdynamiska principer med grundläggande premisser för aktionsforskning. Resultatet beskrivs som en process som aktivt integrerar medarbetarnas olika perspektiv och lägger grunden för en gemensam förståelse om den kliniska situationen. Detta skapar en dynamisk lärandespiral för ett systematiskt och välfungerande förbättringsarbete. Aktivt deltagande ger en ökad samsyn om arbetsplatsens komplexitet. Det skapas ett multiprofessionellt kunskapslager vilket lägger grunden för

mer genomtänkta och praktiskt användbara förändringsförslag. Artikeln lyfter fram hur en kombination av aktionsforskning och systemdynamisk modellering kan bidra till ett mer framgångsrikt utvecklingsarbete inom hälso- och sjukvården (1).

Aktionsforskning är ett forskningsområde som adresserar ett aktuellt problem genom att de personer som berörs av problemet engageras att tillsammans arbeta fram en lösning som fungerar för dem. Sedan testas lösningen, och vid behov justeras, så att den löser det aktuella problemet på ett sätt som alla är nöjda med (2). Arbetet sker ofta via successiva steg i en utvecklingsspiral som består av stegen *planera, göra, studera, reflektera* och *justera*. Därefter tar en ny cykel vid, och när de inblandade upplever att det aktuella problemet är löst, avslutas processen.

«Aktivt deltagande ger en ökad samsyn om arbetsplatsens komplexitet»

För att förstå om ingenjörsvetenskapen kunde bidra till vårdens utveckling, samarbetade 2015 de amerikanska institutionerna Institute of Medicine och National Academy of Engineering och skrev en rapport (3) där bland annat systemdynamisk modellering lyfts fram. Systemdynamisk modellering handlar om att skapa en datormodell av den kliniska processen som studeras så att olika lösningar kan simuleras i datorn innan de testas i verklighet. Därmed reduceras störningar i den kliniska processen.

Grunden för aktionsforskning publicerades redan 1946 av Kurt Lewin (4), vilket via William E. Deming (5) etablerades som basen för systematiskt kvalitetsförbättringsarbete. Demings principer om att *planera, genomföra, evaluera* och *korrigera* återkommer i arbetet från regeringen Solberg, som hösten 2020 lade fram det sjunde årliga meddelandet till Stortinget om kvalitet og patientsikkerhet (6). Ökad kunskap om hur skapa en dynamisk lärandespiral borde kunna bidra till målen med aktuellt meddelande: «Bedre kvalitet og økt pasientsikkerhet.»

LITTERATUR

1. Holmström P, Hallberg S, Björk-Eriksson T et al. Insights gained from a systematic reanalysis of a successful model-facilitated change process in health care. *Syst Res Behav Sci* 2020; 37. doi: 10.1002/sres.2724. [CrossRef]
2. Reason P, Bradbury H. *The Sage handbook of action research: participative inquiry and practice*. 2. utg. London / Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2008.
3. Reid PP, Compton WD, Grossman JH et al. *Building a better delivery system: a new engineering/health care partnership*. Washington, DC: National Academies Press, 2005.
4. Lewin K. Action research and Minority Problems. *J Soc Issues* 1946; 2: 13. [CrossRef]
5. Deming WE. *Out of the Crisis*. Boston: Massachusetts Institute of Technology Press, 1986.

6. Regjeringen.no. Bedre kvalitet og økt pasientsikkerhet.
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/bedre-kvalitet-og-okt-pasientsikkerhet/id2790987/>

Publisert: 1. februar 2021. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.21.0011
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 9. juli 2026.